

Дулиш Тетяна Василівна

студентка гр. ДСПУАзм-24, ННПУ, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: д.е.н., професор Кізима Т. О.

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Можемо обґрунтовано стверджувати, що в сучасних реаліях існує низка перешкод для ефективної екологічної модернізації економіки. До таких відносимо: віддаленість екологічних проблем від основних завдань виробничого менеджменту; вузький спектр наукових та прагматичних поглядів на процес впровадження природоохоронного обладнання і технологій; ігнорування фактів позитивного впливу об'єктів виробництва на довкілля; пасивний підхід до формування екологічного іміджу об'єктів виробництва; невідповідність програм навчання спеціалістів у галузі екологічного менеджменту.

Тож, на думку А. Печенюк, з урахуванням цих проблем на практиці екологічна модернізація «повинна передбачати реалізацію низки заходів, з-поміж яких:

- розробку та впровадження технологій екологічно безпечного та чистого виробництва;
- впровадження та інтеграцію систем екологічного менеджменту та менеджменту якості (охорони праці та безпеки життєдіяльності, соціальної відповідальності тощо);
- екологічний аудит відповідності систем менеджменту вимогам міжнародних природоохоронних стандартів з наступним проведенням сертифікації;
- усвідомлене формування позитивного соціального та екологічного іміджу» [3, с. 123].

Відтак, відповідно до вищенаведених тверджень, існує гостра необхідність визначення основних напрямів екологічної модернізації української економіки.

Передусім зазначимо, що в сучасній вітчизняній економічній літературі означеним питанням приділяється недостатньо уваги. Скажімо, О. Сохацька вказує на основні напрямки запровадження зеленої економіки, з-поміж котрих «без вичерпних ресурсів: відновлювальні енергетичні ресурси; вторинне використання матеріалів; органічне землеробство, що витрачає мінімум енергії, не використовує штучних засобів захисту і живлення рослин, генетично модифікованих організмів; оптимізаційний напрям: енергоефективність виробництва та житла; скорочення використання автомобілів; скорочення калорійності продуктів; скорочення споживання води; відтворення лісів та заповідних територій; соціальний напрям: планування родини та виведення народжуваності на рівень відтворення; принцип рівності у розподілі обмежених ресурсів; система фінансового регулювання, що гарантує забезпечення базових потреб людей; управлінський напрям: зміна визначення виміру заможності та успіху держав показник ВВП має бути доповнений індикаторами природних послуг; введення податку на вуглецевий газ при імпорті продукції; інвестиції в

оптимізацію системи управління та прийняття рішень» [4, с. 228].

Для успішної реалізації напрямів екологічної модернізації економіки особливе значення має поведінка бізнесових структур, їх відповідальне ставлення до реалізації таких напрямів.

Серед важливих стимулів для активізації вищенаведених заходів варто відзначити наявність дієвих міжнародних стандартів екологічного менеджменту, за допомогою яких діяльність з охорони навколишнього середовища ставиться на системну основу. Впроваджуючи екологічний менеджмент у систему управління, компанії отримують інструмент для розроблення екологічної політики, а також визначення та планування завдань скорочення негативних впливів на навколишнє середовище за умови забезпечення дотримання нормативно-правових екологічних параметрів. Стратегічною метою екологічного менеджменту є стабілізація або зниження впливу на навколишнє середовище на тлі отримання еколого-економічних вигід за умови зниження рівня екологічного ризику.

У нинішніх умовах сталого розвитку екологічний менеджмент потребує проведення екологічної модернізації, тобто зміни технологій і галузевої структури, що спричиняють поєднання високого рівня економічного розвитку й низького рівня негативного впливу на навколишнє середовище.

Актуальною потребою в сучасних реаліях є також трансформація інституційних основ екологізації, котру слід здійснювати одночасно з масштабними змінами економічних відносин залежно від ринкового типу економічної системи. Адже будь-які перетворення чи трансформації у суспільстві повинні супроводжуватися формуванням відповідного інституціонального середовища з обов'язковим та цілеспрямованим урахуванням екологічного чинника в економічній діяльності, процесах, рішеннях, відносинах на основі впровадження нововведень у сфері інституційного будівництва і функціонування механізмів екологічної модернізації економіки.

Система інститутів дає змогу об'єднати шляхом координації взаємовідносин між людьми різні процеси перетворення економіки, сегменти ринку, окремих суб'єктів господарювання у визначеному напрямі.

Тож для досягнення екологічно збалансованого функціонування економіки у цілому необхідно сформуванню такої системи інститутів, яка спонукала б до реалізації екологічно результативних господарських та управлінських рішень, впровадження екологічних інновацій, екологічного маркетингу та менеджменту, підвищення ефективності природокористування та екологічної безпеки, екологічно орієнтованої структурної перебудови національної економіки загалом.

Відтак задля реалізації екологічної модернізації економіки необхідно побудувати відповідний економічний механізм.

У сучасній економічній літературі з тематики нашого дослідження в основному висвітлюються питання, що стосуються економічного механізму модернізації національної економіки загалом. Наприклад, пропонуються використовувати такі «механізми реалізації модернізаційних процесів:

1. Механізми планування і прогнозування.

2. Механізми координації і контролю за інвестиційно-інноваційною діяльністю.
3. Законодавчі та нормативно-правові механізми управління інноваціями.
4. Фінансово-бюджетні механізми управління інноваціями.
5. Інвестиційні (венчурні) та мотиваційні механізми управління інвестиційно-інноваційним розвитком.
6. Механізм державно-приватного партнерства у сфері інновацій.
7. Механізм взаємодії бізнесу, науки і влади.
8. Кластерний механізм організації інноваційної діяльності.
9. Механізми захисту прав інтелектуальної власності.
10. Механізми кадрового забезпечення інноваційного розвитку.
11. Механізми інформаційного забезпечення інноваційної діяльності» [2, с. 23].

Проте, на нашу думку, в процесі екологічної модернізації економіки перелічені вище механізми будуть дієвими лише в якості складових елементів загального економічного механізму економічної модернізації. Але в основі екологічної модернізації повинна перебувати модернізація механізму державного регулювання економіки України [1, с. 407]. Насамперед, це окреслення базових функцій (стратегічно-прогностичної, трансформаційно-адаптивної, функції рівноваги та нарощування людського капіталу) держави в економіці для досягнення мети такого регулювання – гарантування безпеки і стійкості соціально-економічної системи та створення передумов для економічного зростання і розвитку.

Список використаних джерел:

1. Пасінович І. І., Сич О. А. Модернізація механізмів державного регулювання економіки України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 1. С. 398-408. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2018_1_49
2. Перший етап модернізації економіки України: досвід та проблеми / Алимов О. М. та ін.; за заг. ред. В. І. Ляшенка; ІЕП НАН України, КПУ. Запоріжжя: КПУ, 2014. 798 с.
3. Печенюк А. В., Печенюк А. П. Екологічна модернізація економіки як необхідна умова сталого розвитку суспільства. *Інноваційна економіка*. 2018. № 9-10. С. 120-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2018_9-10_19
4. Сохацька О. М., Микитюк М. В. Економічний розвиток країн Європи: екологічний аспект. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Серія: Економічні науки. 2016. Вип. 3-4. С. 221-233. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2016_3-4_25